

Az UNESCO könyvtári manifesztumának megvalósítása útján

1949 és 1972 után 1994-ben fogadták el az UNESCO harmadik közkönyvtári manifesztumát. A kérdés az, hogyan lehet a benne foglaltakat az egymástól jelentős mértékben eltérő társadalmi-gazdasági-földrajzi környezetekben megvalósítani?

1951-ben az UNESCO három ún. *modell-könyvtár*at hozott létre Indiában, Kolumbiában és Nigériában. A Svéd Nemzeti Kulturális Tanács néhány éve arra az álláspontra helyezkedett, hogy a viszonylag gazdagabb országok felelősséggel tartoznak a manifesztumban foglaltakért nemzeti és nemzetközi viszonylatban egyaránt. Ezért úgy gondolta, hogy ennek érdekében egy modell-könyvtárat jelöl ki Svédországban. Partnerre talált Ljusdal városában, amelynek tanácsa hozzájárult, hogy könyvtára vállalja ezt a funkciót. A projekt fő céljai:

- az új médiumok kipróbálása;
- aktívabb szerep betöltése az oktatásban;
- a könyvtár kulturális központtá való fejlesztése;
- a könyvtár helyi információs központtá való fejlesztése, s szerepének meghatározása az információs társadalomban.

S mindezt valamely nemzetközi hálózat részeként kell elérni.

Első lépésként egy külső szakértő a manifesztum alapján kiértékelte a könyvtár tevékenységét. Az alapvető szolgáltatásokban a ljusdali könyvtár természetesen megfelelt a manifesztum követelményeinek, de voltak olyan területek is, amelyeken akadt még tennivaló, így az iskolai könyvtári ellátás, az AV-dokumentumok, a házhoz kötött kiszolgálása, és az írás-olvasás nehézségeivel küzdők segítése terén.

A projekt fontos részét képezte magának a manifesztumnak a megismertetése a helyi politikusokkal és közösséggel. A konkrét célokat Ljusdalban a következőképpen fogalmazták meg:

- a gyerekekben korán kialakítani és megerősíteni a jó olvasási szokásokat;
- biztosítani a polgárok számára, hogy a társadalmukat érintő minden információhoz hozzáférhessenek,
- megkönnyíteni az információs technika használatát, és fejleszteni a hozzá szükséges ismereteket.

Ljusdalban a politikusok nem egyszerűen szabadidős vagy oktatási kérdésnek tekintik a könyvtárat, hanem a demokrácia ügyének. A könyvtár a közösség nappali szobája, információs központja, rekreációs és találkozóhelye.

A projekt keretében a könyvtár egy nemzetközi hálózat részeként működik. Munkakapcsolatok alakultak ki észt, portugál, zimbabwei, spanyol partnernévtárakkal. Kiindulásként ezeken a helyeken is először azt vizsgálták meg, mennyire felelnek meg a manifesztum eszméinek a könyvtárak, majd a gondolatok, tapasztalatok kicserélésére került sor. Erre személyes látogatások és szemináriumok adtak lehetőséget. Figyelmet érdemelnek azok a találkozók, amelyeken könyvtárpolitikai kérdéseket vitattak meg, illetve az iskolai és közkönyvtárak együttműködésével foglalkoztak.

A projektben részt vevő könyvtáraknak az a célja, hogy saját országukban mintegy erjesztőivé váljanak a manifesztum által kezdeményezett és ösztönzött folyamatnak. Ljusdalban szeminárium-sorozatot indítottak, amelyen ilyen kérdések vetődtek fel: mennyire gyökereszkedtek meg a helyi politikusok tudatában a közkönyvtárak, milyen a köztisztviselők könyvtári ideológiája?

A négy éve tartó projekt eredményeként lehet elkönyvelni, hogy növekedett a közkönyvtárak fontossága és szerepe a részt vevő városokban. Sok haszonnal járt a könyvtári személyzet látókörének szélesítése szempontjából a nemzetközi kitekintés és összehasonlítás lehetősége. A manifesztum előkerült az íróasztalfiókokból, s a könyvtári fejlesztés eszközévé vált.

Sor kerülhet a bekapcsolódó országok és könyvtárak számának növelésére is, ha a szükséges anyagi forrásokat sikerül megtalálni.

A manifesztum azonban csak akkor töltheti be feladatát, ha széles körben megismerik azok, akik felelősek a könyvtárak működéséért és fenntartásáért. Ezért gyakran kell idéznünk belőle és hivatkoznunk rá.

/HASSNER, Kerstin: The model library project: a way to implement the UNESCO Public Library Manifesto. = IFLA Journal, 25. köt. 3. sz. 1999. p. 143–147./

(Papp István)